

sem imel pravega naturalnega stanovanja. Po desetih mesecih sem se namreč preselil z družino 18 km od službenega kraja. V takem stanovanjskem položaju se še nahajamo danes. Hoja iz kraja službovanja v kraj stanovanja mi je že itak rahlo zdravje izčrpala in sedaj sem zopet na daljšem bolezenskem dopustu. Po mojem odhodu so z nakazanim zneskom popravili samsko stanovanje — jaz pa prejemam stanarino.

Delo Centralnega odbora organizacij državnih uslužbencev v Beogradu

Centralni odbor organizacij državnih in samoupravnih uslužbencev in upokojencev, v katerem sodeluje 24 centralnih uprav strokovnih organizacij, je imel redno plenarno sejo 6. febr. 1941, na kateri je bilo obravnavano: 1. Stanje državnih in samoupravnih uslužbencev in upokojencev z ozirom na standard življenjskih potrebščin, o merah, ki bi jih bilo treba podvzeti za pobijanje druginje in o racionalizaciji življenjskih potrebščin. Sprejeti so bili sklepi za nadaljnje delo in je bil odrejen postopek, ki ga bo nujno pokrenil Centralni odbor v dobrobit uslužbencev. Razpravljali so o samopomoči in o ukrepih, ki naj jih podvzamejo uslužbenci v posameznih krajih in mestih za preskrbo svojih družin po aprovizacijah nabavljajnih zadrug in drugih akcij. 2. Izbran je bil poseben odbor, ki bo obravnaval zakon o državnih uradnikih in bo izdelal enotno stališče k posameznim vprašanjem in poudaril specialne potrebe posameznih strok. Vse to gradivo in naše zahteve bodo predložene na merodajna mesta. 3. Izbran je bil odbor, ki bo posvetil svoje delo realizaciji Saveza državnih in samoupravnih uslužbencev kraljevine Jugoslavije po že izdelanem projektu v smislu sklepov, sprejetih na prejšnjih sejah. 4. Obravnavana je bila predstava o ženi državni uslužbenki. To vprašanje je Centralni odbor obravnaval že ves čas po načelu — za enako delo enako plačilo. Soglasno je bil sprejet načrt dela za to vprašanje v okviru centralnih organizacij kot legitimnih predstavnic stanu brez razlike spola in na temelju popolne solidarnosti in enakopravnosti. 5. Sprejeti je bil sklep, naj vsaka centralna organizacija obvešča svoje članstvo o delu Centralnega odbora v svojem stanovskem listu, podrobnosti pa naj sporoča svojim edinicam. 6. Na koncu so bili sprejeti še sklepi o finansiranju akcije; izvoljen je bil še en tajnik za pospešitev dela in podrobnega obveščanja članstva, določen je bil poseben odsek, ki bo izpopolnil pravila za skupno akcijo vseh organizacij. 7. Obravnavano je bilo vprašanje skupnega delovanja vseh centralnih organizacij državnih in samoupravnih uslužbencev in upokojencev v državi v duhu zgoraj navedenih ciljev. Beograd 7. februarja 1941.

Strokovne nadaljevalne šole

»Slovenski obrtnik« nadaljuje polemiko o strokovnih nadaljevalnih šolah oziroma, še bolj, o nesposobnosti ljudskošolskega učiteljstva na teh šolah. V 2. številki dne 1. februarja t. l. si prizadeva članek dokazati to svojo trditve v glavnem z navajanjem kaotičnih razmer na neki vajenski šoli v Ljubljani. Ta kritika se nanaša, kakor smo se mogli informirati, na strokovno nadaljevalno šolo za stavne obrtnike na Grabnu. Obveščeni pa smo, da se je obrnil upravnik tamkajšnje šole zaradi tega na kraljevsko banko upravo s prošnjo, da se uvede v tem pogledu uradna preiskava ter tako ugotove dejstva s tiste strani, ki je edino kompetentna, da nepristransko sodi o razmerah na šoli. Po potrebi se povrnemo torej enkrat pozneje na to obžalovanja vredno poglavje naše publicistike. Na ta način je tudi po našem mnenju podan najboljši odgovor na take vrste polemike in s tem tudi na štiri petine vsebine tega nedostojnega članka. V naslednjih vrsticah se hočemo ozreti le na ostalo petino, ki vsebuje več ali manj »načelno« kritiko ljudskošolskega učiteljstva, kolikor je zaposleno na strokovnih nadaljevalnih šolah. Predvsem gre tu za trditve, da ljudskošolski učitelj ni zadostno kvalificiran za pouk na strokovnih šolah, da najbrž ne pozna njihovega ustroja in tudi ne, v kakšen namen da so osnovane. Zadosten dokaz za te ugotovitve mu je že izjava pisca prejšnjega našega članka v »Učiteljskem tovarišu«, da smatra ljudskošolsko učiteljstvo vajenske šole za nadaljevalne ljudske šole. Z nekaterimi primeri na Omenjeni šoli v Ljubljani ilustrira nato kaos, ki je po njegovem mnenju nujna posledica tega načela. Kakor rečeno, bo imela o tem kaosu besedo edino kompetentna oblast, prepričani pa smo že danes, da za morebiten kaos ne bo odgovorno ljudskošolsko učiteljstvo in niti ne njegovo pojmovanje o vajenskih šolah. od sebe ne bo storil koraka, treba je vprašati župana, ne gre drugače. In se je napotil do župana Štefina, debelega krčmarja z visečimi brki in umazanim predpasnikom. »Tako sem mislil,« je dejal Pohleven, »treba bi bilo organizirati kmete, kaj mislite, gospod župan?« »Kmete?« je pomislil župan. »Saj kmetje so že vsi organizirani. Sicer pa, kaj boste s tem? Ali boste znižali davke? Ali boste komu kaj zemlje dali? Ali mislite strašiti s kako agrarno reformo? Toda mene to ne briga!« »Čemu ne?« je dejal Pohleven. »Saj imate zemljo, živino redite in vzored sadjar ste in gnojnično jamo ste napravili s podporo.« »To je vse res, toda jaz nisem kmet, jaz sem krčmar. Ne rečem, da nisem sadjar, tudi živinorejec sem in včasih tudi kak tram prodam, kmet pa nisem. Jaz sem krčmar in konec besedi.« »Torej moram vprašati koga drugega,« je vzdihnil Pohleven in se je napotil k rdečeličnemu mesarju Prežganki. »Kaj bo dobrega?« »Zaradi kmetov gre,« je dejal Pohleven. »Organizirati bi jih morali. Saj ste tudi vi kmet, kaj pač mislite?« »Jaz nisem kmet, jaz sem mesar,« je grdo pogledal Prežganka. »Pa nikar ne sitnarite tod okoli, potem bodo gotovo podražili živino. Sploh ne vem, čemu naj bi organizirali kmete. Kako si pa to predstavljate?« »Tako,« je zajekal Pohleven, »kmet je stebel države, tako rekoč državna večina in, kar hoče kmet, je zakon. In vse je organizirano, samo kmet še ne. In vsako, ki ima kaj zemlje, je prav za prav kmet, ali ne?« »Kar pojdite z vašo organizacijo!« je dejal Prežganka. »Mislim sem, da ste vendar pametnejši.«

M. Nagajka:

Učitelj Pohleven organizira

Učitelj Pohleven je s povešeno glavo stal pred nadzornikom in poslušal. »Nič ne rečem, gospod Pohleven, lepo delo, ugaia mi, toda mladi ste še in premalo vsestranski. Da, to vidim, da ste tako rekoč sodobni in da imate novo šolo tako rekoč v mezinu. Tudi navdušeni ste in postrtovalni. Pa vseeno se mi zdi, da do naroda niste še prišli. In kaj vam pomaga vsa sodobna šola, če pa ne pridate domo, do našega kmeta. Vašega imena še nisem čul v javnosti. Vi ste pa učitelj in ste poklicani, vaše ime mora v javnosti odmevati ko zvon, ali me razumete? Zdaj so taki časi, da je treba delati za kmeta. Da, za kmetski narod. V šoli ste se že usidrali. Ali ne bi kazalo, da stopite tudi med narod, med kmete?« Učitelj Pohleven je bil nekoliko preplašen, ujetil je roki in takoj obljubil. Ni si bil sicer zaradi tega narodnega dela preveč na jasnem, pa si je mislil, da se bo že kje poučil, na primer pri krčmarju Štefinu, ki je znan pobornik za kmetske pravice. Mlad človek ima zmeraj zadosti poguma, da obljubi kaj nesametnega in, če bi mu kdo ukazal, naj gre in skladi zvezde z neba, takoj bi dal besedo in se spravil na delo. Gospod nadzornik se je poslovil, Pohleven je pa pričel premišljevati. Kmet — kdo pa je prav za prav kmet? O tem si ni bil prav na jasnem. Pa saj mu zmeraj pravijo, da živi na kmetih, bodo pač vsi, ki živijo z njim vred po teh hribih. Te bi bilo treba torej organizirati. Ampak sam

Stanarina in naša stanovanja

Učiteljem ljudskih šol pripada poleg prejemkov po uradniškem zakonu še stanovanje v naravi odnosno stanarina in kurjava. Ti dohodki so sestaven del rednih prejemkov, tako pravi zadevni odlok ministrstva prosvete P. br. 1627/31. Po zakonskih določbah dobi učitelj torej naturalno stanovanje, ki mora ustrezati določenim predpisom. Ker je bila ta zadeva sporna, je pred kratkim razsodil to sporno jabolko državni svet in točno formuliral, kakšno mora biti primerno stanovanje za učitelja. Obsegati mora namreč dve sobi in kuhinjo ter pripadajoče pritlikline. Če na šoli ni naturalnega stanovanja, pripada učitelju stanarina v znesku din 150,—, ki jih prejema sedaj od banske uprave, prej pa od občine. § 30. finančnega zakona za l. 1933/34 določa, da imata učitelja zakonca pravico le na eno stanarino oziroma na eno stanovanje. Sedaj pa pogledimo te določbe s praktične plati in videli bomo, da je zopet učitelj tisti, ki je silno prikrajšan, in da je treba te določbe spremeniti in jih prilagoditi današnjemu času in resničnemu stanju, da ne bo učitelj, ki je gmotno itak slabo situiran, trpel škode. Oškodovan je učitelj na vsak način, pa naj bo poročen ali neporočen, kajti vsota din 150,— je vsekakor premajhna za stanovanje. Najbolj idealno bi bilo, če bi vse šole imele dovoljno število predpisanih učiteljskih stanovanj. S tem bi bilo ugodeno ne samo učiteljstvu, ampak tudi kr. banski upravi, ki mora sedaj šteti lepe vsote za stanarino učiteljstvu. A redke so danes šole, ki imajo ta problem urejen, in učiteljstvo stanuje večinoma v vlažnih, celo nehigienjskih stanovanjih in plačuje letno ogromne vsote kot najemnino. Predvsem pa je oškodovano poročeno učiteljstvo. Na vasi dobiš danes za din 150,— opremljeno sobo, seveda brez kurjave in perila, toda to zadostuje komaj samskemu učitelju ali učiteljici. Seveda se najdejo tudi kraji, da ta znesek ne zadostuje, a malo je takih, in tam je pač tudi samski učitelj oškodovan. O higieni marsikaterega vaškega stanovanja ne bom govoril, a vem, da bi marsikateri učitelj ali učiteljica raje stanovala v šoli, če

bi tako stanovanje obstajalo. Seveda je samski učitelj zopet prikrajšan glede števila sob, kakor mu po zadevni razsodbi državnega sveta pripada. Sedaj pa pogledimo poročeno učiteljski par, ki uživa le eno stanovanje ali eno stanarino, kako živi. Srečna je učiteljska družina, če je naturalno stanovanje v šoli, ker navadno družinska stanovanja v šolah ustrezajo glede obsežnosti. Tam je ta zadeva v redu. Kako pa je tam, kjer ni naturalnega stanovanja, to ve pa samo tisti, ki je deležen takih dobrot. Tam torej dobi družina din 150,— stanarine. Družinsko stanovanje, posebno pa še, če so otroci, pa je edino lahko dvosobno s kuhinjo, kajti le tako stanovanje lahko smatramo kot primerno in ustreza tudi tozadevnim predpisom. Ali pa se tako stanovanje dobi za 150 dinarjev, kolikor znaša stanarina? To je pa drugo vprašanje. Nikjer na deželi danes ne dobiš stanovanja izpod din 250,—, tako da mora učitelj zopet doplačati iz svojega žepa in tako trpeti izgubo. Zopet ne bom govoril o higieni takih stanovanj, lahko pa z mirno vestjo trdimo, da je nad 60 % vseh podeželskih učiteljskih stanovanj neprimernih in nehigienjskih in ogrožajo zdravje učitelja in njegove družine. Iz tega vidimo, da je prikrajšan učitelj materialno in poleg tega trpi še njegovo zdravje. Ta problem učiteljskih stanovanj bi se lahko uredil, saj tudi zakon predvideva, da se mora urediti. Ugotoviti moramo, da je stanarina v znesku din 150,— vsekakor prenizka, kajti za ta denar ne dobiš družinskega stanovanja. Na vsak način je treba to urediti in stanarino zvišati sorazmerno s ceno stanovanjem. Predvsem pa je treba urediti zadevo stanarine za poročene učitelje z družino, ki potrebujejo večja stanovanja in jih morajo sedaj drago plačevati. S tem je torej zakonski odlok prikrajšal učiteljstvo, ki prejema stanarino in ne uživa naturalnega stanovanja. Najidealnejše pa bi bilo, če bi bila za vse na razpolgo naturalna stanovanja, da nam stanovanjski problem ne bi delal toliko preglavic in neprijetnih sitnosti. V-ar

Ciril Petrovec:

Franc Gerbec in Učiteljski tovariš

(Nadaljevanje)

Učiteljski tovariš iz l. 1865. priobčuje dve Gerbecovi skladbi: 1. Svojemu ljubemu prijatelju Janezu Bilcu poklanja za spomin nove maše pesem Marija tolažnica. 2. Učiteljstvu v uporabo pa pesem sv. Alojzija. Na str. 219. pa priobčuje popravek tiskarskih napak teh dveh skladb. Na str. 256. pa poroča urednik Učiteljskega tovariša, da je prišel naš vrli sodelavec g. Franc Gerbec iz Prage, kjer se je neutrudljivo izobraževal na konservatoriju in ga za eno leto dovršil z izvrstnim napredkom v vseh predmetih. — Poleg Gerbeca omenja tudi Antona Hajdriha, nekdanjega Riharjevega učenca, ki je izstopil iz IV. letnika ljubljanskega semenišča in odšel na konservatorij v Prago. V 24. št. poroča zopet urednik Učiteljskega tovariša: G. Franc Gerbec je zložil in dal v Pragi natisniti tri lepe božične napeve, ki so pri Giontiniju in Kremžarju po 25 kr. naprodaj. V Učiteljskem tovarišu iz l. 1866. je na str. 26. in 27. priobčil Gerbec sam: Vabilo na Liro Sionsko, kjer pravi, da se je namenil na prigovarjanje mnogih prijateljev in da se učiteljem ne očita, da zmiraj le eno godejo, izdajati periodičen glasbeni list, ki bi z ozirom

na cerkveni čas donal vedno potrebne napeve. Ime mu bo Lira Sionska. Izhajala bo redno 15. dne vsakega meseca in obsegala na 8 straneh velike osmerke vselej napeve, kakršnih je treba v prihodnjem mesecu. Obtem prosi vse pesnike, naj mu pošiljajo obilo primernih pesmi za različne praznike in sicer toliko zgodaj, da se morejo porabiti. Nato je Učiteljski tovariš priobčeval izid vsakega zvezka Lire Sionske, od katere je izšel najprej II., nato III., potem pa I. in IV. zvezek, nato sta sledila V. in VI. zvezek. V 11. listu Učiteljskega tovariša naznanja Gerbec, da je Lira s VI. zvezkom končala I. polletje in se zahvaljuje naročnikom. V prihodnje bo priobčeval tudi napeve za črne maše. Naznanja naslov in prosi še novih naročnikov. V 14. listu poroča Učiteljski tovariš: G. Franc Gerbec je srečno prišel iz Prage (tam je tedaj divjala avstrijsko - pruska vojna) in nam je naročil, naj o zadevi Lire Sionske tole naznanimo: Ker se VIII. in morebiti še tudi IX. list tega časnika ne bo mogel g. naročnikom razposlati v pravem času, prosim, da mi tega ne štejejo v zlo. Ne jaz, ampak sedanje vojskine homatije so tega krive. Jaz sem se

da so imeli kaj prida zemlje, so odkimavali, da so še kaj drugega. Popoldne je krenil po rebrastih hribih in je našel tri ali štiri kmete. Previdno so vprašali, kako je s to organizacijo in trije so dejali, da bi se vpisali, četrti je pa odklonil, da se poživlja na vse organizacije in vso gospodo, da lahko živi sam zase. Čez teden dni je Pohleven srečal v dolini gospoda nadzornika. »Ne morem, prav nikamor ne pridem!« je vzdihnil obupno. »To je pa čudno!« je dejal gospod. »Tam zgoraj je vendar vse polno kmetov, sami kmetje tako rekoč. Ali ste pridobili župana?« »Nisem!« je vzdihnil Pohleven. »Župan mora biti vsekakor zraven,« je dejal gospod, »le glejte, da to na kak način uredite. Čas je že, da se tudi Višavci organizirajo.« Pohleven je dolgo premišljeval, kako bi to napravil. Ogledoval je imena tistih treh, ki jih je pridobil, nato je zaključil, da bo še enkrat stopil k županu. To pot je bil župan drugačnih misli. »Seveda,« je dejal, »prakar sem bil namenjen k vam. Res je že sramota za našo občino, da nimamo organizacije. Ali ne bi bilo prav, da bi sklicali sestanek in jo osnovali, kaj se vam zdi? Najboljše kar tu pri meni!« Pohleven je od veselja vse dovolil. Župan si je pomel roki. Čez teden dni se je vršil sestanek. Prišel je mesar Prežganka, prišel kramar Semlajček in tudi lesnega trgovca Suhača ni manjkalo. Tistih treh kmetov z Rebrni ni bilo. Nemara so pozabili. »Ravno zadosti nas je, da sestavimo odbor!« je dejal župan Štefin. Tako so se tudi na Višavi kmetje organizirali.

pripeljal s poslednjim vlakom po železnici iz Prage na Kranjsko. Sedaj je vožnja od tam po železnici in tudi pošta iz Prage zelo nerodna. Tedaj prosim gospode naročnike, naj potpre nekoliko; gotovo dobe vse prihodnje liste Lire Sionske le s tem razločkom, da izideta prvi dve številki od sedaj dalje nekoliko kasneje. Ako bi pa drugače ne kazalo, bom skrbel, da se ta čas Lira Sionska drugje tiska, dasiravno je v tem veliko zaprek, če ne drugih, vsaj te, da tisk ni enak, stroški večji itd.

V 21. listu objavlja Učiteljski tovariš, da se je g. Gerbec zopet vrnil v Prago, kjer se želi dalje izobraževati v umetni glasbi in kjer bo sedaj tudi nadaljeval svojo mišno Liro Sionsko, kar mu do sedaj ni bilo mogoče.

V 23. številki pa sporoča uredništvo Učiteljskega tovariša, da je 11. list tega glasbenega časopisa že izšel in mu bodo zaostali zvezki kmalu sledili.

Učiteljski tovariš iz l. 1867. poroča v 8. št. naslednje: Dobili smo iz Prage zadnji, XII. zvezek Gerbeve Lire Sionske. Sedaj je to delo celo. Spoznati moramo, da se je g. Gerbec zelo zelo trudil, da bi s temi svojimi naprevi ustrezal slovenskim učiteljem in pevcem in je svojo nalogo tudi izvršno izvrševal. Osupnjeni smo tedaj brali naznanilo, ki ga g. skladatelj v zadnji listu takole priobčuje: Mnogo opravila in druge okoliščine me sedaj zadržujejo, izdajati dalje Liro Sionsko. Prenehati moram z njo toliko časa, da bom zopet utegnil je nadaljevati. Naj mi toraj nihče ne pošilja naročnine za II. tečaj prej, kakor razglasim, da pričnem to delo zopet izdajati. Kdor želi prvi tečaj, ga še lahko dobi za

2 gld. Kdor bi želel za ta tečaj še posebnega zavetka, ga lahko dobi, ako pošlje 10 kr. za razpošiljanje; zraven se mu tudi lahko priloži še enkrat II. list (za februar), ako je morda dobil prejšnjega nerazložno tiskanega.

To je zelo zanimivo poročilo, ki ga naslednje šele popolnoma razjasni.

V 13. številki prinaša namreč Učit. tovariš tale razglas:

Nekterim naročnikom Lire Sionske. —

Primoran sem vse one naročnike Lire Sionske, kateri mi niso še dosedaj plačali naročnine za I. tečaj, dasiravno so bili že posebno opominjani, še enkrat prijazno opomniti. Navada je, da se naročnina na liste plačuje naprej. Lira Sionska je začela izhajati z začetkom lanskega (1866.) leta. Sedaj imamo junija drugega (1867.) leta in vendar mi je še skoro tretjina naročnikov dolžnih. Štela jih ni na tisoče in cena je bila tudi gotovo nizka v primeru z mnogimi stroški. Sedaj naj si pa to reč razklada vsak sam, kakor mu je drago. Kar se tiče mene, sem prepričan, da bi se delavec prav lepo zahvalil, ako bi moral vrh svojega truda še komu plačati za to, da ga je najel. Opomnim pa: Dokler naši ljudje ne bodo bolje razumevali, kaj se pravi domače liste podpirati materialno, bo naša stvar stala vedno slabo.

To pa brez zamere. Z Bogom!

V Pragi 24. jun. 1867.

Franc Gerbec,
skladatelj in izdatelj.
(Se nadaljuje.)

Marija Klofutarjeva:

Med „zaostalimi“ v otrokovem stoletju

(Nadaljevanje)

Za gospodarsko in gospodinjsko vzgojo je v večini zavodov dobro preskrbljeno, saj imajo skoraj vsi lastne ekonomije. Zeleti bi bilo le, da bi oblasti, pod katerih kompetenco spadajo zavodi, bolje pospeševali snovanje raznih gospodarskih in gospodinjskih tečajev, prirojenih po specialnih pogojih, potrebah in ciljih zavoda, da bi se fantom in dekletom pridobljeno znanje moglo uradno dokumentirati s primernimi spričevali.

V Slav. Požegi sem se tri leta borila za ustanovitev gospodinjske šole s pravico javnosti in nisem uspela, ker vzgojevalnica formalno ni mogla in ne more zadostiti vsem zahtevam Uredbe o gospodinjskih šolah. Člen 61. te uredbe glasi: Gospodinjske šole imajo dva tipa:

- a) za mestna dekleta,
- b) za vaška dekleta.

Drug, ženski, in vsakodnevni potrebam blizek poklic je krojaštvo. Nekoliko krojiti in šivati, pokrpati, prenoviti in osvežiti obleko bi morala znati vsaka žena.

Zal je izbira ženskih poklicev tako pičila. V Slav. Požegi sta v celem samo dve delavnici za šivilje in vezilje oz. za šivanje oblek in perila. Praktično delo v delavnici je v zvezi s triletno obrtno nadaljevalno šolo, ki jo obvezno obiskujejo vse gojenke iz obeh delavnic. Učni načrt se ne razlikuje od onega vseh obrtnih šol ter ga predpisuje ministrstvo za trgovino in industrijo. Izučene gojenke imajo pravico do polaganja pomočniškega izpita ter prejmejo pomočniške knjižice.

Z moralnega gledišča neogibno potrebno bi bilo, da bi zavod razpolagal še s pri-

mernim fondom, ki bi svobodnim deklicam dovoljeval za popotnico v svet ter za prvo potrebo nekaj drobiža ali pa najspretnejšim šiviljam poklonitev šivalnega stroja. Tedaj bi zavodska poklicna vzgoja ustrezala tudi načelom sodobne kriminalne pedagogike, ker bi materialna sredstva preprečila padec iz biološke potrebe, ki žal ni redek.

Pred približno 35 leti je pokojni opazovalec, reševalec, zagovornik in pribežališče mladih grešnikov, Fr. Milčinski, napisal: Lahko se vam je sedaj zgazati nad gnusom in grehom, ko sedite na gorkem in vas je skrbna vzgoja, obvarujoč vas sleherne nezgode, spravila na varno in sigurno do belega kruha. Da sta pa vam bila glad in mraz pajdaša, pijan oče in nemarna mati vzgojitelja in tema in mraz vaš vzduh, potem bi tudi vi bili zapisani ječi in prisilni delavnici, ako vam ne bi priskočila na pomoč usmiljena rešilna roka. Vzgoja šole naredi človeka in komur človeška družba ni omogočila vzgoje, tistega naj tudi nikar ne hiti obsojati.

Primerno za žensko obrt bi bilo še tkanje, mislim pa, da bi bile ženske lahko ravno tako dobre knjigovozinje in lončarke kot moški.

V bližini naših mest pa bi v današnjih časih modnih triumfov cvetelo tudi pletarstvo, trikotarja, rokavičarstvo, modistovstvo, dočim v mrtvi, od prometa oddaljeni Slavoniji s pretežno kmečkim prebivalstvom to ne gre.

Bogatejši v izbiri poklicev so moški boljševalni zavodi. Dom mladoletnikov v Beogradu ima krojače, čevljarje, knjigovaze in mizarje. Lončarstvu bi se mogla priključiti še keramika.

(Nadaljevanje sledi.)

KMEČKO NADALJEVALNO ŠOLSTVO

Še enkrat klic po glasilu

V 19. in 21. številki »Učiteljskega tovariša« polemizirata -c- in -l- o glasilu. Člankar -c- se zavzema za glasilo za učitelje kmečkih nadaljevalnih šol, češ »da dandanes potrebujejo naše kmečko nadaljevalne šole pravilno idejno usposobljeno učitelstvo. Dokler ne bomo sami dovolj vzgojeni in prežeti s kmečko miselnostjo, vse dotlej bo v nas ta klic po potrebi primernega glasila za fante — ne osnovan in vse dotlej bi bila realizacija takega glasila vnaprej zapisana smrti. Vzgojo in prežetost s kmečko miselnostjo si moramo najprej pridobiti sami ne samo z nujnim in potrebnim spoznavanjem življenjskih in gospodarskih razmer svojega okraja, temveč tudi s klesanjem svoje lastne učiteljske osebnosti. V večji meri bi naj bil danes klic po listu za učiteljsko, da bi bil kažipot pri spoznavanju vasi, svetovalec pri pouku, pomočnik pri razumevanju življenjskih razmer naše vasi in sodelavec pri gradnji vaškega občestva.« Pisec -l- pa pravi da učiteljsko takega glasila ne rabi, »ker mora biti učitelj na kmečkih nadaljevalnih šolah že idejno dovolj podkovan, da mu to ne bo delalo pri vzgoji nobenih preglavic. To idejno linijo si mora učitelj pridobiti že sam in to s študijem kmečke psihe, s študijem socialnih kmečkih problemov ter s poglobitvijo v vse najrazličnejše probleme kmečkega človeka in njegovega življenjskega občestva. Vsi ti problemi so nanizani na vasi, v sredini kmečkega dela in življenja, v vsem okolju in vseh činičelih, ki vplivajo na ves razvoj kmečkega delovanja in življenja sploh. So pa ti problemi gonilna sila naše vasi in vzročna posledica vsega kmetovega udejstvovanja. Ravno zaradi tega mora učitelj najti pravo pot do vaškega občestva, katerega član mora biti tudi on, najti mora pot k spoznavanju kmetovih čustev in do razumevanja vsega, kar se dogaja na vasi. To spoznati in proučevati pa ni mogoče po glasilu, ki naj bi bilo vodilno. Po pisanih člankih učitelj ne bo mogel spoznati našo vas kot življenjsko občestvo, na-

šega človeka. Pač pa bi bilo nujno potreben list za kmečko mladino, ki bi naj bila nekaka vodilna čitanka v kmečkih nadaljevalnih šolah.«

To so glavne misli. Dejstvo je, da morajo biti gospodarskokulturne razmere vasi izhodišče vsega pouka v kmečkih nadaljevalnih šolah. Te mora učitelj sam spoznavati. Za pravilno gledanje in spoznavanje teh razmer pa je potrebna primerna izobrazba. Šele učitelj, ki je primerno pripravljen, bo lahko uspešno iskal probleme, ki ga zanimajo, in spoznaval razmere, v katerih živi. Učitelj, ki mu bodo manjkali osnovni nasveti, se bo težko znašel in mu bo tudi manjkala kritičnost za pravilno presojanje. Ne vem, kako bi se znašel človek, ki bi ga brez priprave in izobrazbe postavili v razred. Zato so na svetu strokovne šole, da ljudi usposabljaajo za strokovno delo. Prav tako zahteva delo v kmečkih nadaljevalnih šolah od voditelja oziroma učitelja nekaj »strokovne« (če se smem tako izraziti!) izobrazbe. Zaradi tega se prireajo strokovni, idejni in uvodno metodični tečaji za učitelje kmečkih nadaljevalnih šol. Namen vseh teh tečajev je, da primerno izobrazijo oziroma pripravijo učitelja za delo v kmečkih nadaljevalnih šolah. Učiteljsko seveda ne more tu sprejeti »popolne« izobrazbe, temveč dobi le podlago, prejme nasvete. To mu seveda še ne zadostuje za uspešno delo v šoli. Ti nasveti so mu le orientacija, mala »lučka«, da laže najde »cilje v temi«. Brez te »lučke« pa bo še bolj blodil in še težje našel pravo pot. Menda pa bo zelo malo onih, ki bodo našli pravo pot »kar sami«. Tudi za študij kmečke psihe in socialnih razmer je treba nekaj podlage, prav tako pa za delo v šoli. Iz izkušenj, ki jih imam, lahko rečem, da jih je malo, ki bi sami ne bili najprej potrebni nasvetov. Človek se uči vse življenje, saj se še za delo v ljudski šoli pišejo strokovni članki, pa ima vsak učitelj vendar 5 let strokovne šole. In bi vendar čudno pogledali tistega, ki bi trdil, da je najprej potrebno glasilo za mladino, češ učitelj mora biti sam idejno toliko podkovan,

da mu to ne sme delati težko pri pouku. Tudi najboljši učitelj potrebuje navodila, nasvete, želi videti in spoznati delo svojega tovariša, da iz dela svojega in svojega tovariša »najde boljšo pot«. Priliko sem imel spoznati koliko težko povzroča, zlasti novincem, iskanje problemov iz gospodarsko kulturnih razmer vasi; kako je učitelju težko najti (kljub tečajem) pravičen odnos do učencev ter najti dober in zanimiv način pripovedovanja. Mnogokrat zapade učiteljsvo predmetnemu pouku, ker si v praksi ne zna poiskati življenjske delovne enote. Ali pa so te enote brez prave življenjske zveze. In odgovor je: »Ne vem še, bom se že sčasoma naučil«. To je dober odgovor, je namreč znak, da ima učitelj resno voljo za delo in da mu pač manjka »primerna izobrazba«, manjkajo mu nasveti izkušenejših.

Vse navedeno me menda opravičuje, da pribijem kot neizpodbitno dejstvo, da je najprej potrebno glasilo za učiteljsvo. To glasilo naj bi bila posvetovalnica, vez med po naši domovini razkropljenimi učitelji kmečkih nadaljevalnih šol. Ali bi ne bilo koristno za marsikaterega, če bi iz glasila izvedel, kako dela njegov tovariš kje v Slov. goricah ali na Dolenjskem. Vsakdo dela na sebi adekvaten način, eni imajo to, drugi drugo dobro lastnost. Spoznal sem, da je marsikateri novinec včasih bolje zajel življenjskost vasi kot njegov tovariš, ki je že 10 let na vasi. In zopet drugi je neko enoto predelal na drug način kakor njegov sosed, bolje in primerneje. Zopet nekdo je našel poseben način podajanja snovi. Vse te posebnosti in odlike gredo v izgubo in pozabo, če ne morejo služiti kot navodilo drugim. Ali bi ne bila večna škoda, če bi izumitelj bacila Koch obdržal to izkušnjo zase in bi ljudstvo tega nikdar ne izvedlo. Napredek je samo v medsebojnem izmenjavanju misli in izkušenj. List za učiteljsvo kmečkih nadaljevalnih šol naj bi bilo glasilo, v katerem bi učiteljsvo objavljalo načelne in praktične članke. Iz teh praktičnih delovnih enot in nasvetov bi mlajše učiteljsvo črpalo nasvete in izpopolnjevalo svoje znanje in svojo izobrazbo.

H koncu naj se še dotaknem glasila za kmečko mladino. Ze samo dejstvo, da mora biti pouk krajevnim gospodarskim kulturnim razmeram primeren, da mora črpati snov iz vaškega občestva, izključuje list za kmečko mladino. Potem bi moral biti za vsak okoliš

Dragoljub Branković — umrl

2. januarja 1941 je odšel v večnost oče jugoslovanskega poskusnega šolstva, Dragoljub Branković, nadzornik vseh poskusnih šol v državi. Zgubili smo moža, ki se je z drugimi srbskimi tovariši zavedal, da bo šolstvu, prosveti in domovini najodličnejše služil in koristil s temeljitim nadaljnjim študijem.

Po sedemletnem učiteljevanju na vasi se je leta 1909, podal v tujino, kjer se je vsega posvetil študiju pedagoške psihologije. Ni mu bilo dano, da bi dosegel doktorat, na katerega se je pripravil, ker mu je te račune prekinila balkanska vojna. Študije v tujini je dokončal le s profsorskim izpitom. Do l. 1929. je kot profesor služboval na gimnazijah v Svilanju, Novem Sadu, Somboru in Beogradu, ko je bil pozvan v ministrstvo za prosveto in postal inspektor in šef oddelka za narodno šolstvo. Tu se je posebno uveljavil pri sodelovanju na sestavi zakona o narodnih šolah, pri čemer se je prav odlično zavezal za napredek jugoslovanskega šolstva. Po devetletnem službovanju na visokem mestu v ministrstvu je bil postavljen za nadzornika vseh poskusnih šol v državi. V tej dobi se je v državi po zgledu 1. poskusne šole v Beogradu osnovalo še 14 takih šol.

S pokojnim Brankovićem nismo zgubili le aktivnega šolskega delavca in pogumnega klarca delovne šole, temveč tudi priznanega pisatelja mnogih pedagoških in psiholoških del, ki jih je pred in po vojni stalno objavljval v »Učitelju«. Izdal je mnoga samostojna dela, ki jih je lani prikazal »Popotnik« (št. 5-6). Veliko zanimanje je pokazal za razvoj in napredek poskusne šole v Ljubljani (Bežigrad).

Od zaslužnega moža, ki je vse svoje življenje odlično posvetil le napredku šolstva in prosvete, se je ob grobu poslovil svetnik ministrstva za prosveto g. Anton Skala. E. M.

poseben list, sicer bi učitelj ne mogel snovi življenjsko vključiti svoji enoti. In kaj naj bi vseboval ta list? Leposlovne članke? Te lahko mladina čita v revijah in dnevnem časopisu oziroma v knjigah iz knjižnice. In kakšne leposlovne članke bi naj prinašal list, da bi bili primerni prav za kmečko mladino. Kdo jih bo pisal? Učiteljsvo kmečkih nadaljevalnih šol? Pisati bi jih morali literati in bi se ti članki ne ločili od člankov in drugih revijah. In končno nimamo časa za čitanje takih člankov, ako življenjsko ne izpopolnjujejo obravnavajoče delovne enote. In to ni mogoče! Drugič, ali naj prinašajo strokovne nasvete? Kdo jih bo zopet pisal? In zopet so najvažnejše napake, ki jih kmetje delajo pri delu. Te napake so zopet v vsakem kraju drugačne? Če bi opisovali ene, bi ne prišel na račun drugi kraj, ker vse učiteljsvo ni večje pisateljstva. In končno so za strokovne nasvete merodajni strokovnjaki. Te nasvete pa lahko dobimo v Sadjarju, Oraču, Goricah in gospodarskih rubrikah dnevnikov in tednikov. Čitali bomo končno zopet ono poglavje, ki je praktične važnosti za našo enoto. Tako snov bomo morali poiskati iz revij. Sicer pa ni namen kmečke nadaljevalne šole čitanje člankov, temveč življenjsko praktična obravnava in navajanje mladine k pravilnemu čitanju strokovnih listov. Saj jih imamo toliko, zakaj ustanavljati nov list samo za kmečko mladino! Ti članki se pišejo za kmete in šola mora pripraviti kmečko mladino, da jih bo čitala. Če bo kmečka nadaljevalna šola dosegla, da bodo mladeniči radi jemali strokovno literaturo v roke, bo dosegla mnogo. Šola jim lahko da samo osnovo. To pa ne zadostuje. Mladenč se mora v šoli pripraviti do tega, da se bo dalje izobraževal sam v svojem poklicu in življenju. Končno pa je po sredi finančno vprašanje. Če bi lahko imeli vsi učenci ta list, bi morda še imelo smisel, izdajati ga. Tega pa ne bo, saj še za zvezke nimajo, ne da bi dali 20 ali še več dinarjev za list. Če pa bi ne imeli lista vsi, bi bilo kakor v ljudski šoli, kjer ima »Naš rod« 5 do 10 učencev, ostali pa ga nimajo. Zato se tudi ne da uporabiti list kot čitanka, ker ostali gledajo med čitanjem v zrak. Vse navedene okoliščine potrjujejo mojo trditev, da ta list za mladino ni nujno potreben in da bomo brez njega lahko izhajali. Vsaka debata o tem je brezplodna. —a—

† Rožica Gselman

23. januarja je umrla v mariborski bolnišnici učiteljica gđ. Gselman Rožica, ki je zadnji dve leti službovala na ljudski šoli v Zg. Sv. Kungoti pri Mariboru. Doma je bila iz Sv. Martina pri Vurbergu, kjer je bil tudi njen oče nadučitelj. Službovala je v Prekicji, v Svetinjah in na Cvenu pri Ljutomeru. Na prileških službenih mestih je postala prava Prekica in je prinesla svoj prileški smisel za humor, dobrosrčnost in gostoljubnost tudi k nam na prelom Slovenskih goric in Kozjaka, v Kungoško dolino.

Pri kmetem ljudstvu je bila zelo priljubljena, saj je znala občevati z ljudmi kot da je povsem njihova. Bila je res prava ljudska učiteljica. Da na svojem zadnjem mestu ni več tako intenzivno delovala, je bila kriva njena zavratna bolezen, ki jo je tudi položila v prerani grob.

V Kungoti se je posvetila z vsem srcem Podružnici družbe sv. Cirila in Metoda ter je kot blaginjičarka s svojim ljubeznivim nastopom pridobila marsikaterega novega člana v tem našem obmejnem kraju.

Kako je bila priljubljena pri ljudeh in mladini, je pokazala tudi njena zadnja pot. Poleg velikega števila stanovskih tovarišev, so se udeležili njenega pogreba polnoštevilno tudi Kungočani, zlasti pa šolska mladina, čeprav je bil pogreb v Mariboru.

V spomin na pokojno so vaščani darovali en sam venec, a v skupni fond za krušno akcijo revne šolske mladine na kungoški šoli za današnje razmere precejšnje zneske. Kot je bilo življenje pokojnice ena sama skrb za druge, tako je bila tudi njena smrt skrb za revno šolsko mladino.

Mladina, znanci in tovariši jo bomo ohranili v najlepšem spominu. H.

Splošne vesti

— Poslednja beseda o »zmotah«. Tovariš Hreščak ima prav, da se ne bova nikdar našla v vprašanju »zmota« na eni črti. Vsaka polemika znači — nositi vodo v morje. Pri tako lahkem prehanjanju preko vseh ideoloških in čustvenih komponent, ki imajo važno vlogo za reševanje samega problema, se res ne bova našla. Če niso merodajne, so zelo važne te komponente pri odrejanju taktike odnosno postopka za doseg cilja. Nihče me ni prepričal, da bo z matematično ali geometrično formulo Saveza (med JUU in SHUD) rešen problem in da bo zgolj formalno reševanje dovedlo do pravega rezultata. Naši stanovški problemi so le del splošnih razmer in problemov, pa jih je treba tudi tako reševati. Niti ena sekcija JUU ni mogla reči, da je bila s stanovske strani ovirana v razvoju in stremljenju pri svojih kulturnih in socialnogospodarskih ciljih — in ni ovirana danes v svojem razvoju in delu. Zato se s forsiranjem Saveza med JUU in SHUD v večji meri razbija komponenta celine JUU, kakor pa približuje cilju za zopetno vzpostavitev zdrave zajednice vsega učiteljsva v državi. Nojeva politika — da se nečje videti globlji razlogi ali se pa hoče s silo preko njih — ni dobra in v tem tiči še vedno usodna »zmota«. Ivan Dimnik.

— Ministrski inspektor za »ogledne šole« (poskusne šole) v naši državi je po smrti Dragoljuba Brankovića dr. Marko Krstić, ki je bil

nekoč ljudskošolski učitelj in je kot tak dovršil visokošolski študij v Bernu. Bil je večkrat načelnik v ministrstvu prosvete, naposled pa ravnatelj gimnazije v Požarevcu, od koder prihaja na sedanje važno mesto.

— »POPOTNIK« bo izšel konec februarja v trojni številki (5—7.), posvečeni računske-mu pouku. Uredništvo se je odločilo za ta ukrep zaradi velikega števila člankov, ki so jih prispevali razni sotrudniki, ter zaradi važnosti problemov, ki jih načenjajo. Tudi anketa je pokazala, da je računstvo v naših šolah boleča rana, potrebna temeljitega lečenja. »Popotnik« hoče opozoriti na nujna vprašanja, ki jim bo treba še dolgo iskati pravih odgovorov. Sotrudniki v tej številki so: dr. D. Viher, prof. V. Čopič, prof. A. Černej, V. Majhen, M. Ledinek, J. Dolgan, A. Rozman, L. Prešeren, D. Prešeren, M. Vauda, L. Pibrovac in drugi. Številka bo obsegala 64 strani in bo kot taka bogat »računski zbornik«. Saj je literatura o računskem pouku pri nas tako revna, da »Popotnikovo« prizadevanje pomenja velik korak v napredku naše notranje šolske preosnove.

— Podpornemu skladu na zavodu za slepo deco v Kočevju je darovalo učiteljsvo šole na Koroški Beli 180 din namesto venca na grob gospe Ane Miselj, blagopokojne matere svoje tovarišice. Za velikodušen dar se v imenu slepe mladine najiskrejeje zahvaljuje uprava zavoda za slepo deco v Kočevju.